

מ ד ו ר ל מ ש ק ו ל כ ל ה

י. דובדבני

מעמדנו ההתישבותי והקרקעי ערב חוק-הקרקעות.

א.

שטחה של ארץ-ישראל המערבית הוא, לפי הערכות ממשלתיות, כ-27,009,200 דונם. מזה בצפון הארץ 13,739,200, ובדרומה (הנגב), יחד עם ים המלח, 13,270,000 דונם. השטח הראוי לעיבוד בצפון הארץ הוא, לפי הערכות הממשלה, 7,208,530 דונם, ולפי הערכות הסוכנות היהודית 9,197,000 דונם. לראשית שנת 1937 היו ברשות היהודים בצפון הארץ 1,323,000 דונם (9.6% מכלל השטח) ובדרום 119,000 דונם (0.9 אחוז מכלל השטח)*. עד אמצע 1939 נוספו ליהודים עוד כ-75,000 דונם, ושטח האדמות בידי היהודים הגיע, אפוא, ל-1,517,000 דונם, וזו חלוקתו לפי המחוזות.

אדמות יהודים בארץ-ישראל באמצע שנת 1939:

הנפח	שטח הנפח	ראוי לעיבוד**	סה"כ אדמת היהודים
עכו	809 369	374 030	16 000
צפת	694 422	351 782	102 500
טבריה	453 446	292 406	191 000
נצרת	482 742	325 016	121 000
בית שאן	360 859	286 636	101 500
חיפה	1 024 165	605 859	357 000
תל-כרם	757 090	572 035	122 800
יפו	334 576	298 156	118 900
רמלה	925 952	633 630	122 500
ירושלים	515 943	223 346	26 600
עזה	1 110 697	870 058	24 000
ג'נין	871 119	502 846	4 400
שכם	1 637 498	726 291	—
רמאללה	686 564	372 811	—
בית לחם	669 344	86 606	900
יריחו	340 702	29 403	—
חברון	2 064 712	657 809	4 800
	13 739 200	7 208 530	1 313 900
באר שבע	12 577 000		41 000
ימים פנימיים	693 000		1 354 900
סה"כ כל א"י המנדטורית	27 009 200		

זכיונות שבידי יהודים:

צפון ודרום ים המלח	76 000
החולה	42 750
קיסריה	25 500
שונים	17 850
סה"כ אדמת היהודים	1 517 000

מכלל אדמת היהודים שייכים — לכהק"ל 444,000 דונם, לפיק"א 469,000 דונם, לפרטים 604,000 דונם.

* שני המספרים כוללים גם את שטח הקונצסיות שבידי היהודים.

** המספרים על אדמה הראויה לעיבוד לקוחים מתוך הערכה ממשלתית. לפי הערכה יהודית מגיע, כאמור, השטח הראוי לעיבוד בצפון הארץ ל-9,197,000 דונם.

זהו פרי מאמצי העם היהודי לגאולת אדמת מולדתו במשך ששים שנות ההתישבות בארץ.

העם חסר-הקרקע הספיק בתקופה ארוכה זו לגאול רק את החלק השביעי מן האדמה הראויה כיום להתישבות בצפון הארץ. זהו הסך-הכל לפעולת ההון הלאומי (הקרן הקימת לישראל). ההון הציבורי (יק"א, פיק"א) והיוזמה הפרטית. אמנם לא מעטים היו הגורמים המעכבים. לא נמנה כאן את כל המכשולים שבהם נתקלה גאולת הקרקע עד כיבוש הארץ על ידי הבריטים. אבל נזכיר קצת מן הסיבות בתקופה שלאחר הכיבוש, כגון: 1) חוסר עזרתה של ממשלת הארץ להתישבות היהודים. לא רק שלא מסרה לרשות ההתישבות היהודית מאדמותיה כהמלצת המנדט, אלא שאדמת עמק בית-שאן וקרקעות ממשלתיות אחרות חולקו לאפנדים ערבים ולבדואים, בלא הבחנה יתרה, ועד היום הנן ברובן שוממות ועזובות. 2) פריחת הספסרות בקרקעות מתקופה לתקופה, אם בשל הרחבת מטעי ההדר, ואם בשל תכניות מדומות של בנין ערים וערי-גנים בכל חלקי הארץ. 3) מיעוט אמצעים של הקרן הקימת - המכשיר הלאומי העיקרי בגאולת הקרקע, שרק היא יכולה לקנות קרקע בכל התנאים ובכל הזמנים.

רבים וגדולים הם השטחים העזובים, הבלתי ראויים לעיבוד, שיד עובדי-האדמה העברי יכולה להפוך אותם לישוים תרבותיים מפותחים. מבלי שים לב לפעולת האינטנסיפיקציה הרחבה, שהנהיג החקלאי היהודי, עוד כיום רוב אדמת הארץ מעובדת בצורה אכטטנסיבית ופרימיטיבית, ורק עמלו, תרבותו וחריצותו של האכר העברי יהפכו אותה למקור מחיה וקיום להמוני חקלאים נוספים. אך בצפון הארץ בלבד יש, לפי הסטטיסטיקה הממשלתית, יותר מששה מליון וחצי דונמים שאינם מוכשרים לעבוד!

בשנתים האחרונות ירדו מחירי הקרקע בארץ - ירידה ניכרת מאוד לעומת השנים הקודמות. - (בכמה מקרים פי שלוש ומחצה). עם זה עלינו לזכור, שגם מחירי הקרקע הנוכחיים בארץ ישראל הנם פי 5 או 6 יקרים מן המחירים הממוצעים בארצות השכנות (סוריה, עירק). וההכנסה הצפויה ממכירתן לבעל הקרקע הערבי היא בבחינת פרמיה עצומה. המשבר הקשה בסרדסנות גרם להפסקת מטעי ההדר, על כן יורדים ויוסיפו לרדת, המחירים לא רק של אדמות החקלאות המעורבת אלא גם של אדמות השפלה, המכוונות בעיקר למטעים וקרובות למרכזי הישוב בארץ.

ב.

בראשית שנת 1937 - הגיע מספר הישובים החקלאיים היהודים בארץ ל-203. בשלוש השנים האחרונות נוסדו 57 נקודות חדשות; מהן 8 בגליל העליון, בסביבות חניתה ובעמק החולה, 6 בגליל התחתון, 10 בעמק בית-שאן, 8 בעמק יזרעאל, 3 בהרי אפרים, 6 בעמק זבולון, רק אחת (!) בהרי ירושלים, ורק שתיים (!) בדרום. שאר הנקודות הן ביהודה ובשומרון.

להתישבות החקלאית העברית נוספו בשלוש השנים האחרונות אזורים חדשים - עמק בית שאן, עמק החולה, הרי אפרים. הישובים החדשים - הנבנים תחילה בצורת חומה ומגדל, שנעשו כבר מושג היסטורי - הופכים להיות כפרים שלמים, המפרנסים אלפי עובדים. מספר העובדים בנקודות החדשות עולה על 6000. רוב הישובים חוברו ע"י כבישי עזר אל הכבישים המרכזיים בארץ. ברוב המקומות האלה הוקמו כבר בניני דירה ומשק, הותקנו מפעלי השקאה,

נעשתה עבודת הכשרה רבה בקרקע (ניקוו, סיקול). בימים הקרובים נגשים להקמת 900 חדרי דירה נוספים - בנייני-קבע. שטח הקרקע המעובד ביישובים החדשים עולה כבר על 150.000 דונם. קרן היסוד, המחלקה ליישוב יהודי גרמניה, הקרן לעזרה ובצרון, "גיר" וכופר הישוב - השקיעו ביישובים אלה כחצי מליון לא"י. מפעלי ההתישבות הג'ל בוצעו בשלוש השנים הקשות ביותר ליישוב העברי ולתנועה הציונית. לו התחלנו בטימפו זה בפעולתנו הקולוניזטורית לפני עשרים שנה לאחר הצהרת בלפור - היה מעמדנו הפוליטי כיום אחר לגמרי.

והרי זה אומר לנו, כי בפעולתנו להבא עלינו לא רק להמשיך בקצב השנים האחרונות, אלא לשאוף גם לקצב מהיר יותר. גורמים אחרים אשר ירצו להחיות את הארץ, ואשר יהיו מסוגלים לכך - אינם, אינם גם כיום.

ג.

ארץ-ישראל מסוגלת לגדל את רוב המצרכים החקלאיים, שהיישוב העברי זקוק להם. בשנים האחרונות גילה המשק החקלאי המעורב יכולת יצירה רבה. הוכנסו זנים חדשים בצומח, הושבחו הגזעים המקומיים והמעורבים בבעלי-החיה. הגענו ליבולים ותנובות - שאינם נופלים מאלה שבארצות החקלאיות המתקדמות ביותר. וההתישבות החקלאית העברית מוכנה תמיד להגדיל את הייצור ולהרחיבו, כדי לאפשר קליטת עולים חדשים וכדי להבטיח את ההשברה ליישוב העברי העירוני, בימי שלום כבימי מצור ומצוקה.

ועל-אף כל זה רב הוא היבוא החקלאי לארץ. התוצרת הזולה של הארץ גופא ושל הארצות הסמוכות מתחרה בצורה קשה ביותר בתוצרת האכר העברי - שרמת חייו היא, בהכרח, גבוהה יותר משל הפלח בארץ-ישראל, בסוריה ובמצרים. ולצערנו, אין כמעט כל הגנה על התוצרת החקלאית, והשוק העברי מוצף פעם בפעם בתוצרת זולה של הארצות השכנות.

אכן, יש מקרים שהצרכן העברי אף אינו יודע, כי כמה וכמה מצרכים חקלאיים יכול כבר המשק החקלאי העברי לספק במלואם, ואין עוד כל צורך להביאם מחו"ל. אנו נותנים כאן את רשימת היבוא בסוגים אלה בשנות 1936-1938:

טבלת האימפורט החקלאי שאפשר להחליפו בתוצרת הארץ.

1938		1937		1936			
לא"י	הכמות	לא"י	הכמות	לא"י	הכמות		
40 975	7 009	63 332	11 393	68 821	12,330	סוּן	מספוא לבהמות
46 763	728 656	89 153	1 261 922	161 741	1 919 820	מספר	עופות
37 331	538	41 843	618	35 514	563	סוּן	בנינה
140 791	76 391	182 529	92 909	190 181	91 225 (1000)		בצים
88 915	18 879	85 411	17 895	105 268	17 804	סוּן	תפוחי אדמה
55 239	12 314	67 977	13 498	67 558	12 901	"	ירקות טריים אחרים
174 372	12 501	184 618	14 246	246 169	14 067	"	סירות טריים

עם ראשית המאורעות בארץ, כאשר נעשה הנסיון להרעיב את היישוב העברי בערים, נדרש הכפר שלנו להבטיח את השברת העיר במצרכים חקלאיים. במשך שלוש השנים האחרונות, שהצרכן העברי בעיר שמר אמונים לתוצרת הכפר העברי, גדל הייצור אצלנו בכמה ענפים - ובייחוד בחלב, ביצים, ירקות, פירות - במידה

ליכרת. ייצור הביצים במשק העברי, שעלה ב־1937 ל־39.5 מיליון, הגיע ב־1939 ל־58 מיליון. ירקות ותפוחי אדמה עלו מ־8000 טון ב־1936 ל־16.000 טון ב־1939. שטח גידולי השלחין (מלבד מטעי הדר) היה בסוף 1936 21.348 דונם – ונוספו בו עד מחצית 1939 במשקי הסוכנות היהודית בלבד כ־16.800 דונם חדשים. הגידול הכולל עולה, כנראה, ל־100%!

ב־1939 הושלם מפעל ההשקאה בעמק יזרעאל המערבי („מקורות“). המפעל הנה יאפשר עוד בשנים הקרובות להכניס גידולי שלחין בשטח של 8–10 אלפים דונם נוספים. אדמות שלחין אלו מיועדות בעיקר לגידולי ירקות ומספוא. עם הרחבת שטחי המספוא יוכל משק החלב להפחית בקניית אספקה מהחוץ.

אם הצרכן העברי יקיים גם להבא את נאמנותו לתוצרת החקלאות העברית, וגם הממשלה תגדיל את הגנתה על התוצרת החקלאית המקומית (ע״י הגבלת האימפורט מהארצות הסמוכות או ע״י תיקון החוזים המסחריים לטובת הארץ) – תהא האפשרות להגברת ייצור נוספת בכל הסוגים הללו: מספוא, עופות וביצים; חלב ותוצרת חלב, ירקות ותפוחי־אדמה ופירות חיים. הרחבת הייצור תביא להולדת התוצרת העברית. היא מאפשרת הקמת ישובים חדשים, וקליטת אלפי עולים נוספים בחקלאות. חריפות יתירה נודעת לשאלה זו מאז עלתה הדאגה לאספקה בימי המלחמה. כפי שאמרנו, ישנם כבר מצרכים שהמשק החקלאי שלנו יכול לספק אותם במילואים. אולם, אם ירד החקלאי העברי, שהשוק לתוצרתו מובטח, יוכל להגביר בקצב מורוז את הייצור גם בענפים אחרים. שפיתוחם מחייב השקעות לזמן ממושך יותר (מטעים, תעשיות חקלאיות, גידול בקר וצאן, גידול זרעים וכו').

תהליך האינטנסיפיקציה של המשק החקלאי העברי, וכן הכנסת זנים חדשים וגזעים משובחים – לא פסקו, כאמור, בימי המאורעות, והם הולכים וגמשים גם בימים אלה. אם לפני 3–4 שנים הגיע הייצור החקלאי שלנו ל־25% או 30% מתצרכתו של הישוב העברי, הרי כיום הוא עולה כבר על 50%. ובשנה הקרובה יוכל המשק העברי להבטיח הספקה מלאה לישוב העברי בחלב, ירקות, תפוחי אדמה ופירות, וכן יוכל לספק את המספוא לרפת. כמה ממסיבות המלחמה, בפרט ריכוז צבא רב בארץ־ישראל ובסביבותיה, פותחים שוקים חדשים לתוצרת חקלאית משובחת. הנאי השוק להרחבת התישבותנו החקלאית – נתונים בידינו; הנוער שלנו הוכיח כי מסוגל הוא להיהפך במשך זמן קצר לחקלאי פעיל; החקלאי העברי הראה את יכולתו להפוך את אדמת הארץ למקור ברכה. על היהודים היושבים בארצות השלולות מוטל עתה לתת את חלקם הם לגאולת הארץ ולהקמת משקנו בתוכה. על הישוב וכלל־האומה ליצור מחדש את התנאים המדיניים להרחבת הגבולות.

לְקַטְפֵּי הָאָרֶץ

הרהורים על „אָרְזִים“

הרשימה הנתונה מטה הודפסה לפני זמן קצר בנטאן הצרפתי; מיצאו של הביטוי הנרמז „אָרְזִים“ הוא ממקור צבאי. בימים שהיתה קיימת עדיין

הצורה הישנה של עמידה לצבא – היה פירוש הביטוי הזה: „ממלא מקום“, מחליף, שהיה נשכר בכסף על ידי הטירון האמיד לשרת בצבא במקומו. אחר־כך התרחב המושג, ובא לציין את החיילים שאינם

משתתפים כצבא הפעיל, אלא שהם מחויבים להצטרף אליו בשעת מלחמה. משנעשה ביטוי זה לשנור גם בחיים האזרחיים, התחילו להשתמש בו כדי לציין כל תחליף של איזה פרודוקט שהוא.

ההתכוונות לסכנת-מלחמה, החשש מפני בלוקדה, והצרכים המרובים של צבא מלחמה גדול בימינו – כל אלה החישו את המצאת ה-הארזים ואת השימוש בהם. השאיפה היא לתת תמורת הפרודוקט הטבעי החסר, או העלול לחסור, פרודוקט מלאכותי בטוח. נתן בזה דוגמה. נניח שיש במדינה מחסור בכותנה, ואולם הכותנה מורכבת מחאת (צ'ולוזה) ברומה לעץ ולנייר, והמדינה תיצר או מקבלת מנייר, וכן תגביר באופן חימי את העץ על מנת להפיק ממנו כותנה מלאכותית, או חמרי נפץ טונים. במקום שיונש הוסר בצמר, יפיקוהו מחלב. החימה יודעת מכבר להוציא מהחלב חומר מוצק כתחליף לצמר – הנללית, וראי שהארזים אינם שווים בערכם לפרודוקטים הטבעיים, אולם ההכרח מחייב להסתגלות. אנב, כדי להוסיף חוזק לארזים, היו נוהגים בזמן הראשון לשריבם אותו עם פסולת של פרודוקטים טבעיים, כגון פסולת ושרירים של צמר או כותנה טבעית.

והוא הדין בקפה. בזמן של בלוקדה יחליפוהו בבלוטיאלון קלויים כראוי. הקפאין, העיקר שבקפה, יחסר אמנם, אולם חובה להסתפק במה שיש. ואולי אפשר לבקש ולהוציא מן הפחם את התמצית אשר תקנה טעם של קפה לכלוטים אלה, אשר בימי שלום נוהגים לפטם בהם את החזירים? הלא מופת-הפחם – שהוא עצמו הנתו תחליף לופת-הקשרן – מוציאים את התחליף לנייל, הראוי, כפי שאומרים, לכמה סוגי-מאפה; וכן מפיקים ממנו את הקינמון המלאכותי, המנסה להתחרות אפילו בקינמון הצמחי, הריחני והנהדר שבא אלינו מאמריקה. אולם זוהי רק דרנה ראשונה בהתפתחות התחליפים. פרודוקט נג'לי (צ'קתי) הוחלף באחר, אף הוא מעולם הצמח או החי.

החימה – היא אשר מלאה את תפקידה בטרנספורמציה זאת. אבל אם שך, האם לא מן הראוי לפנות אלנה טוב, כדי לבצע תמורה בחומר, שהוא אמנם מינרלי כיום, אבל מקורו הוא נג'לי, כמה למשל, הפחם – חומר גם, הניתן, עם זה, לתמורות, עד להפליא. החימה מצליחה כיום להפיק מן הפחם את הקאוצ'וק ואת הנפט. תחליפים אלה מחירים יהיה יקר ממחיר הקאוצ'וק האמיתי, שנתגלה ע"י לאיקוֹרְמִין באמריקה הדרומית, או מהנפט המובא מחו"ל; אולם בימי-מלחמה אין מבקשים חשבונות רבים. אפשר להוסיף ולהרבות בדינמאות של תחליפים הנוצרים בהשפעת המלחמה. אם גם מחירם יקר מאד לעומת מחיר הפרודוקט הטבעי, אף כשזה מובא מחו"ל, ואף-על-פי-כן, אין לבטל משום כך את כולם מראש. יש מהם שקונים לעצמם זכות-קבוע לשימוש רגיל בחיים.

רוב הקולקטיבים-מקני-הצבע-היו מופקים לפנינו מחמרים ונטילים או אנימליים; – ניוצאים מהכלל היו הכרומית (האוקרה), התכלה, והשןן (קופלט), אי-אלה, ירוקים ו.אדומים, שהיוסוד שלהם ברזל, נחשת וכספית. אודסה-החורית, – מוצאו מתולעת-השןן (קושיניל); האינדיגו-פרי צמח אצטוטי; הכתול של פקטל, את כל אלה יוצרים כיום – ובמחיר נמוך יותר – משמן-הפחם, וכן גם בנוגע לתמריד-הנפץ ומיני-הבושם, שלפעמים הם נוצרים ממקור אחר. קורית הקרְדִיגֶה-תחליפה של החמאה – משעשעות מאד, כראשונה היו מפיקים מרנרינה טובה מפכמותיה של הפרה; אחר כך נכחו לדעת, שאפשר להפיק מרנרינה פחות משוכחת, אולם טובה למדי, מכל הצמחים השמניים, וביחוד מאנזו-הקוקוס, מויתים ועוד-צמחים אחרים. על ידי הפקלה חימית אפשר להוציא מחמרים אלה את הסבון, הקְסִיֶרְנֶן, ואת המרנרינה (הבלוקדה מונעת מנרמניה לקבל את הצמחים למרנרינה, כסיראין וסבון). מיוחדות כמינן הן תולדות הסופר.

הסוכר אשר אנו משתמשים בו כיום הנו תחליף בשרנה שלישית. מאז ומתמיד השתלקקו האנשים לסוכר, כמו למלח. זהו מזון הכרחי. ואת טעמו הנעים מחבבים מאד הילדים, ואף אנשים מן הנועים הפרימיטיביים ביותר וכן בעליההחיים. ומן רב היו הדבורים המספקות היחידות של הסוכר האמיתי באירופה—זה הרבש. הסוכר שבזמננו הוא תוצאה של תחליף כפול. תחילה בא סוכרהקנה, שמוצאו מהודו ומהעולם החדש. קנה זה הועבר לכמה מקומות באיטליה ובמרוקו. מוסלמי אפריקה הצפונית וערב חשו ביותר את הצורך בו. מפני נזירותם מאלכוהול, אולם היצרן הגדול של הסוכר למן המאה הט"ז ועד תחילת המאה ה"ח היה איירודורהמערבית באמריקה. בימי מלחמת נפוליון היה מחסור סוכר בצרפת, מפני ההסגר שאנגליה הטילה עליה. הסוכר חרל להגיע. חסרונו העיק ביותר מחמת השימוש בקפה שנופוץ אז ככל מעמדות החברה בצרפת.

והנה עיד בשתד"הימים היה ידוע, שהסלק נותן מין מתוק שטעמו איננו ערב לחיך, כי הוא חריף מדי, ובאילו חרוך. אולם בשעת הדחק באה החימיה לעזרתה. היא הוציאה את טעם הלואי הניל מן הסלק, ותרבות. סלקהסוכרי התפשטה בכל אירופה, מצרפת ועד רוסיה, פרט לסקנדינביה ואנגליה. אנגליה היתה מעונינת להשתמש בסוכרהקנה הבא ממושבותיה, או גם להבניסו מהיבשת במחיר נמוך מאד. על כן מסתבר, שגרמניה לא תהיה חסרה סוכר בזמן המלחמה, בלתי אם יחסרו לה עובדים חקלאיים. לעומת זאת יחסרו לה הצמר האמתי, הכותנה הטבעית. עוד טבעי ונפט. לפי שהתעשייה שלה עולה על חקלאותה, חסרים לה כבר עכשיו—תבואה, שומן, המאה, בשר, ירקות, וכל מיני פירות. גם אורז יחסר לה, ואף פחם לא יספיק לה כשהמלחמה תהפך למלחמה ממש. אפשר, אמנם, שיעלה בידה להשיג פחם מתוך הטלתיאום במשך זמןמה על

אי-אילו ארצות ניטרליות, או מירו של שותפה המזרחי המזרח והמסופק. גם אספקת הדגים לתזונה תצומצם מפני חוסר אפשרות-הדיוג כחופי הים הצפוני. כמה מתכות, כגון המגנז והנהחשת תחסרנה לה בשלמות או באופן חלקי. בנדון זה לא יעילו 'ארצות'—

כי אין ליצור תחליפי-מתכות. העולם יש לו יסוד להאמין כי גרמניה תנוצח כמלחמה. מה יהיה אז בסופם של התחליפים שנוצרו בלחץ ההכרח? יהיה גורלם כגורל סוכרהסלק המתחרה בסוכר הקנה, וכגורל המשרהמלאכותי העומד בהתחרות עם המשי הטבעי?

אם כך ואם כך, הרי אנו למדים, שהמלחמה ניתנת אתותיה עוד לדורות רבים אחריה, בהשפעה על התפתחות התרבות הכללית של האנושות.

קדוה הולאמה בתעשייה הגרמנית

זה כמה שנים, שאין ספק ברבה, שהתעשייה הגרמנית נתונה למעטה לרשותה של ארמיניוסטריציה ממלכתית. וזכירתו של בעל בית-החרושת (או של חברת-המניות) הן מוגבלות מאד. הפקידות הממשלתית הנאצית היא המחליטה באיזה המרים נלמייס צריך ביהיח להשתמש, איזה סכר עבודה עליו לשלם, ומה הן הסחורות שעליו ליצר; כן מחליטה המדינה על הדכי ממכר התוצרת—אם לפנים הרייך ואם מתוצה לו—ועל תנאי הממכר ומחיריו.

אולם עד הזמן האחרון לא היה ברור כי צרכה אם המדינה מסתפקת בשלטון על תכנית הייצור, או שהיא שליטה גם על רות-הייצור? מאזי החברות הגרמניות הגדולות לשנת-העסקים 1938-9, שנת-הסמו בימי מרין הראשונים בעתוני גרמניה, נותנים תשובה ברורה גם לשאלה זו. והתשובה היא: המדינה הנאצית קלאימה לא רק את הנהלת-התעשייה, כי אם גם את רוחיה. כ-90% של הרוחים הקפיטליסטיים הוחרמו ע"י המדינה כבר בימי השלום! הטבלא הניתנת מטה מראה את היחס

ההדרי בין הדיבידנדים והמסים בשנת 1938-9 בשלושה קונצרנים גרמניים ענקיים:

שם החברה	ס"ה מסי-הממשלה	ס"ה דיבידנדים	% המסים מכלל הרווח
חברת החשמל הכללית (AEG)	50.6 מליונים מרק	7.2 מליונים מרק	87%
אגודת-הפלדה ("Stahlverein")	202.0	27.6	88%
הקונצרן של סיפנס	138.0	8.85	94%

ספק, אם בשנת העסקים 1939-40 ישאר קצב קפיטליסטי כלשהו בידי בעלי-התעשייה הגרמנים, ואם לבעלותם יהיה איזה-שהוא תוכן ממשי.

על קצב ההתפתחות שבהתרמת הרווחים הפרטיים קשה לרונן, כאשר ברוב המקרים אינה ניתנת שום השוואה עם המאונים בתקופה הלפני-נאצית. אולם, חברת-החשמל הכללית מביאה השוואה אחת השופכת אור רב על הדבר.

לסיכומי הטבלא יש להעיר שתי הערות: (א) 87%-94% מהרווח, הנופלים בידי הממ- שלה, לא נותנים עדיין את התמונה המלאה של התרמת הרווחים הפרטיים, באשר גם מהאחוזים הנשארים ברשותם של בעלי- המניות נובה הממשלה מסים וכן גם תרומות לטובת מפעלים נאציים שונים; (ב) הסיכומים הניל הם מימי השלום (שנת העסקים נגמרת ב-30 לספטמבר), וברור שבימי המלחמה מדת החרמת הרווחים הפרטיים היא גדולה יותר. אפשר להטיל

היחס ההדרי בין דיבידנדים ומסים. בחברת-החשמל הכללית:

דיבידנדים	מסים	% המסים מכלל הרווח
שנת 1928/9 15.2 מליונים מרק	12.1 מליונים מרק	44%
שנת 1938/9 7.2	50.6	87%

ביותר מ-400! תקות כמה תונים קפיט- ליסטיים בגרמניה להבנות מהמשטר הנאצי אוכזבה, איפוא, באופן הקטסטרופלי ביותר.

המספרים הניל מראים, שסיה הדיבידנדים ירד ב-AEG במשך עשר השנים ביותר מחצי, סיה המסים עלה, לעומת-זה.

